

Allmän studieplan för doktorsexamen i svenska som andraspråk

Studieplanen är fastställd av humanistiska fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet den 10 oktober 2007 (ändrad den 29 augusti 2011). Studieplanen kompletteras med följande dokument, tillgängliga på humanistiska fakultetens hemsida.

- Anvisningar gällande forskarutbildning vid humanistiska fakulteten
- Anvisningar för utformning av doktorsavhandlingar
- Vägledning inför disputation vid humanistiska fakulteten

1. Utbildningens mål

1.1 Allmänna nationella mål

Enligt examensordningen för doktorsexamen i Högskoleförordningen, Bilaga 2, är målen för doktorsexamen följande:

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning lämna ett väsentligt bidrag till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med det vetenskapliga samhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att inom såväl forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och att stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och

- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

1.2 Lokala mål vid Göteborgs universitet

Utbildningens mål är att utveckla sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna bedriva forskning samt att bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet genom framställandet av en vetenskaplig avhandling.

Utbildning på forskarnivå ska utveckla doktorandens kommunikativa och pedagogiska färdigheter vad gäller att uttrycka sig väl i tal och skrift såväl inom som utanför akademiska sammanhang. Doktoranden ska även ha tillägnat sig kunskap om planering, ledning och genomförande av forskningsprojekt.

Utbildning på forskarnivå ska även ge möjlighet till internationella kontakter t.ex. i form av medverkan vid forskningskonferenser och/eller vistelse vid utländskt lärosäte.

1.3 Ämnesspecifika mål

Inom forskarutbildningsämnet svenska som andraspråk ryms många olika områden med sina specialiseringar. Det gemensamma övergripande målet för forskarutbildningen inom alla dessa områden är att ge fördjupade metodiska och teoretiska kunskaper i språkvetenskap samt gedigen erfarenhet av att analysera och behandla språkvetenskapliga problem med anknytning till svenska som andraspråk.

1.4 Karriärmöjligheter

Den speciella kompetens som forskarutbildningen i svenska som andraspråk ger efterfrågas inom allt fler områden i det flerspråkiga samhället. Doktorsexamen ger även ämneslärare i svenska som andraspråk ämnesteoretisk behörighet för lektorstjänst i gymnasieskolan och är relevant för språkkonsulenter, skolledare, utbildningsplanerare och andra utbildningsansvariga. Andra arbetsområden där forskarutbildningen är värdefull är exempelvis bibliotek, förlag och massmedier. För anställning som lektor vid universitet och högskolor krävs doktorsexamen.

1.5 Inriktningar

Forskarutbildningen i svenska som andraspråk har en språkvetenskaplig grund. Ämnet är dock mångfasetterat och har en uttalat tvärvetenskaplig karaktär. Forskning inom ämnet kan ha många inriktningar som i olika grad vetter emot andra discipliner. Studiet av utvecklingen och användningen av andraspråket svenska med avseende på olika språkbeskrivningsnivåer hos inlärare med olika karakteristika och under olika betingelser utgör dock kärnan. Följande inriktningar ger en bild av

de huvudsakliga aspekter utifrån vilka ämnet kan studeras.

1. Svenskan ur ett andraspråksperspektiv

Inom denna inriktning fokuseras forskningen på analyser av varieteter av svenska och svenska som andraspråk med avseende på olika språkbeskrivningsnivåer: fonologi, morfologi, syntax, lexikon, semantik, diskurs och pragmatik. Typologiska perspektiv liksom kontrastiva analyser mellan svenska och tänkbara källspråk är självklara inslag i forskningen inom denna inriktning.

2. Svenska som andraspråk och andraspråksinläring

Inom denna inriktning fokuseras psykolingvistiska aspekter på ämnet svenska som andraspråk utifrån olika teorier kring andraspråksinläring. Här uppmärksammas även biologiska, psykologiska och kognitiva liksom sociala och kulturella aspekter av betydelse för inläringen i såväl informella som formella kontexter. Analyser av inlärarspråkets utveckling ur olika aspekter utgör en viktig grund varvid frågor kring generella utvecklingsmönster, variabilitet och tvärkulturell påverkan står i centrum.

3. Flerspråkighet och andraspråksanvändning

Denna inriktning fokuserar på sociolingvistiska aspekter av flerspråkighet och andraspråksanvändning varvid individuella såväl som samhällliga aspekter belyses. Forskning kring språklig socialisation, kontaktspråksfenomen som pidgin- och kreolspråk och kodväxling är av stor relevans för denna inriktning liksom studier av språklig variation utifrån olika dimensioner. Inom denna inriktning rymms även studier av tvärkulturell kommunikation. Språkpolitik och språkplanering är andra centrala ämnen i detta sammanhang.

4. Svenska som andraspråk – utbildnings- och undervisningsperspektiv

Denna inriktning rymmer studier i svenska som andraspråk utifrån t ex didaktiska, pedagogiska och utbildningssociologiska perspektiv. Här fokuseras frågor kring formell inläring av andraspråk liksom aspekter på flerspråkig och mångkulturell utbildning. Inom denna inriktning studeras t ex läs- och skrivutveckling och lärande på andraspråket. Kritiska perspektiv på utbildning och undervisning i och på ett andraspråk utifrån ett makt- och dominansperspektiv har en självklar plats i detta sammanhang.

2. Behörighetsvillkor och förkunskapskrav

För att antas till utbildningen krävs att den sökande uppfyller kriterier för grundläggande och särskild behörighet i enlighet med vad som anges i Högskoleförordningen, 7 kapitel.

2.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har, enligt Högskoleförordningen 7 kapitel § 39, den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå, eller
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Sökande som före 1 juli 2007 uppfyller kraven på grundläggande

behörighet för tillträde till forskarutbildning enligt tidigare regelverk har enligt övergångsbestämmelse i Högskoleförordningen denna grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå, dock som längst till utgången av juni 2015.

2.2 Särskild behörighet

För att antas till utbildning på forskarnivå i svenska som andraspråk krävs följande:

1. minst 30 högskolepoäng på avancerad nivå i svenska som andraspråk, svenska, nordiska språk eller allmän språkvetenskap, varav minst 15 högskolepoäng utgörs av ett självständigt arbete, eller motsvarande kunskaper.
2. sådana kunskaper i svenska och engelska som krävs för att tillgodogöra sig obligatoriska kursmoment samt aktivt delta i seminarier och liknande.

Förutom dessa krav rekommenderas att sökande har kunskaper i något eller några andra språk än de traditionella skolspråken. En god språkvetenskaplig allmänbildning med kunskaper i allmän språkvetenskap och fonetik är av stort värde för forskarstudierna liksom ämnen som pedagogik, sociologi, etnologi, socialantropologi och psykologi.

En sökande som före 27 september 2007 uppfyller kraven på särskild behörighet i svenska som andraspråk, svenska, nordiska språk eller allmän språkvetenskap enligt senast gällande äldre studieplan kan efter prövning av institutionen bedömas ha särskild behörighet enligt denna studieplan för tillträde till utbildning på forskarnivå i svenska som andraspråk, dock som längst till utgången av juni 2015.

3. Antagning och urval

Antagning till utbildning på forskarnivå i svenska som andraspråk sker normalt i samband med fakultetens utlysning av bidragsrum. För antagning fordras att finansieringen av forskarstudierna är ordnad och godkänd av humanistiska fakultetsnämnden.

Urval bland sökande ska enligt Högskoleförordningens 7 kapitel ske med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Som grund för detta urval krävs att den sökande bifogar följande:

1. uppsatser, självständiga arbeten (examensarbeten) och eventuella publikationer. Dessa bedöms utifrån följande kriterier: visad förmåga att självständigt genomföra en språkvetenskaplig undersökning samt visad förmåga till kritisk bedömning och vetenskaplig argumentation.
2. en projektskiss om tre till tio sidor i vilken den sökande anger ett forskningsområde han/hon skulle vilja utveckla, motiverar dess relevans samt diskuterar vilka teorier, metoder och material som kan bli aktuella. Projektskissen bedöms utifrån följande kriterier: a) kännedom om relevant tidigare och aktuell forskning inom området, b) frågeställningarnas förankring i aktuell forskning, c) om beskrivna metoder för insamling och analys av data är adekvata, samt d) om skissen bedöms vara realistisk med avseende på genomförbarhet inom ramen för utbildningen. Projektskissen är inte tänkt att utgöra en avhandlingsplan utan skall främst ge sökande möjlighet att visa förmåga att identifiera ett lämpligt forskningsprojekt.

Antagning och urval sker med beaktande av institutionens handledningsresurser inom området för doktorandens forskningsinriktning. Beslut om antagning fattas av dekanus efter beredning på institutionen och i fakultetens forskarutbildningsgrupp.

4. Utbildningens innehåll och uppläggning

Utbildning på forskarnivå i svenska som andraspråk omfattar 240 högskolepoäng och avslutas med doktorsexamen. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter 120 högskolepoäng om de krav som finns angivna i *Allmän studieplan för licentiatexamen i svenska som andraspråk* är uppfyllda.

Utbildning på forskarnivå består dels av kurser, vilka examineras efter hand, dels av eget forskningsarbete vilket skall leda fram till en vetenskaplig avhandling.

Doktoranden förväntas även att inom ramen för sin utbildning delta i seminarieverksamhet samt, om inte särskilda skäl föreligger, delta i institutionens gemensamma verksamheter.

4.1 Kurser

Utbildningen omfattar en kursdel på 90 högskolepoäng varav 37,5 högskolepoäng består av obligatoriska kurser.

Obligatoriska kurser

- Svenska och andra språk – tvärspråkliga perspektiv, 7,5 hp
- Andraspråksinläring – teoretiska och metodiska perspektiv, 7,5 hp
- Flerspråkighet ur individ- och samhällsperspektiv, 7,5 hp
- Andraspråksforskning ur ett utbildningsperspektiv, 7,5 hp
- Analys av andraspråksdata – datoriserade korpusar, språkteknologiska och statistiska verktyg, 7,5 hp

Valfria kurser

Övriga kurser omfattande 52,5 högskolepoäng väljs i samråd med handledare. De valfria kurserna kan ge såväl bredd som fördjupning och kan väljas bland dem som institutionen anordnar på forskarnivå. Det är också möjligt att specialanpassa kurser för doktorandens individuella behov och intressen. Kurser kan även väljas ur fakultetens gemensamma kursutbud samt ur andra fakulteters och andra lärosätens kursutbud.

Doktorander som önskar undervisa på grundutbildningen skall genomgå inledande högskolepedagogik, baskurs, 5 högskolepoäng. Kursen bör genomgå det första forskarutbildningsåret. Alla doktorander rekommenderas att inhämta färdigheter i vetenskaplig presentationsteknik och forskningsinformation.

Examination

Kurserna i utbildningen på forskarnivå tenteras på det sätt som kursledaren anser vara lämpligast. Det kan vara genom en muntlig eller skriftlig tentamen, inlämningsfrågor, en kursuppsats eller en kombination av dessa möjligheter. Kurserna bedöms med något av betygen Godkänd och Underkänd.

Om en doktorand önskar tillgodoräkna poäng från tidigare utbildning skall detta särskilt anges i den individuella studieplanen (se 6.1).

4.2 Avhandling

Avhandlingen omfattar 150 högskolepoäng. Den kan utformas som en monografi eller en sammanläggningsavhandling. Licentiatuppsats kan ingå som en del i en doktorsavhandling, antingen i omarbetad eller oförändrad form.

Doktoranden förväntas avrapportera sitt avhandlingsarbete kontinuerligt. Detta sker i första hand genom författandet av avhandlingsavsnitt vilka presenteras vid något av institutionens seminarier. Doktoranden är välkommen att lägga fram sitt arbete varje termin. Följande seminarier rekommenderas för alla doktorander:

- *Idéseminarium* (under det första studieåret): forskningsuppgiften presenteras
- *Planeringsseminarium* (efter cirka halva studietiden): bakgrund, material, metod och eventuellt några preliminära resultat presenteras
- *Slutseminarium* (cirka ett halvår före planerad disputation): utkast till samtliga kapitel skall föreligga så att en helhetsbedömning kan göras, extern granskare inbjuds.

Beträffande tryckning av avhandling hänvisas till institutionens [Anvisningar för framställande av avhandlingar](#) samt fakultetens [Anvisningar för utformning av doktorsavhandling](#).

Doktorsavhandlingen försvaras vid en offentlig disputationsakt. Vid bedömningen av avhandlingen tas hänsyn till såväl dess innehåll som till försvaret. Avhandlingen bedöms med något av betygen godkänd och underkänd.

Se vidare fakultetens [Vägledning inför disputation](#).

5.Handledning

För varje doktorand ska utses minst två handledare, varav en huvudhandledare och en biträdande handledare. Minst en av handledarna ska vara anställd vid Göteborgs universitet, normalt vid den institution där doktoranden är placerad. Minst en av handledarna ska ha docentkompetens och minst en av handledarna ska ha genomgått handledarutbildning.

Doktoranden har rätt till handledning enligt den schablon som fastställts av fakultetsnämnden (se [Anvisningar gällande forskarutbildning vid humanistiska fakulteten](#)).

Doktorand som begär det har rätt att byta handledare.

6. Individuell studieplan

I samband med antagningen upprättar handledare och doktorand en individuell studieplan. Studieplanen ska godkännas och fastställas av prefekten inom tre månader från studiernas påbörjan.

Den individuella studieplanen ska följas upp minst en gång per år. Av uppföljningen ska tydligt framgå hur utbildningen framskrider.

Doktorand, handledare och prefekt ska skriftligen intyga att de tagit del av den individuella studieplanen och eventuella ändringar som görs i den.

6.1 Tillgodoräkning

I samband med att den individuella studieplanen upprättas kan delar av tidigare godkänd utbildning på avancerad nivå eller forskarnivå tillgodoräknas. Poäng som utgör del av den allmänna eller särskilda behörigheten kan inte samtidigt räknas som poäng på forskarnivå utan måste ersättas med annan kurs. I övrigt gäller följande:

- i. Om en doktorand på avancerad nivå med godkänt resultat genomgått en kurs som ingår i de obligatoriska eller valfria kurserna på forskarnivå, ska i normalfallet kursen ersättas med en annan kurs med samma omfång i den individuella studieplanen. Detta påverkar inte studietiden för doktorsexamen.
- ii. Om en doktorand som genomfört delar av sin forskarutbildning medan han eller hon varit antagen till studier på forskarnivå vid annat lärosäte eller i annat ämne ska antas, prövar handledaren vilka delar som kan tillgodoräknas utan att ersättas med annat. Detta påverkar studietiden för doktorsexamen som reduceras i motsvarande omfattning.
- iii. Om en doktorand som avlagt licentiatexamen i ämnet ska antas, omfattar de återstående studierna för doktorsexamen 120 högskolepoäng, motsvarande en studietid om två år.

6.2 Tidsplan och finansieringsplan

Den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan med tillhörande finansieringsplan för hela utbildningsperioden fram till planerat datum för disputation.

7. Övergångsbestämmelser

Doktorander som antagits före 1 juli 2007 kan, efter samråd med handledare, hos prefekten begära att få gå över till denna studieplan. Den individuella studieplanen skall då uppdateras.